

βιομηχανικό (πλαστικά, βαφές, υποδηματοποιία, υαλουργία, μηχανήματα κτλ.), ενώ η 'Ανω Χ., που δεσπόζει του άνω τμήματος της κοιλάδας είναι κατά μείζονα λόγο οικιστική, με φάρμες και πτηνοτροφία και περιορισμένη βιομηχανία. Η όλη περιοχή συγκεντρώνει περί τις 125.000 κατ.

Χουταλέικα. Χωριό της κοιν. Λυγουρίου, της επ. Ναυπλίας, του ν. Αργολίδας. Βρίσκεται σε υψόμετρο 380 μ. και ο πληθυσμός του εξελίχθηκε: 138 άτομα (1961), 96 (1971) και 83 (1981).

Χούτας Στυλιανός (γεν. το 1908). Γιατρός, πρώην υπουργός, από την Κεχρινά της Αιτωλοακαρνανίας. Σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αρχικά, εργάστηκε ως γιατρός στην Αμφιλοχία, στη διάρκεια δε της κατοχής ήταν αρχηγός των Εθνικών Ομάδων Ελλήνων Ανταρτών (ΕΔΕΑ - ΕΔΕΣ) Βάλτου και Αιτωλοακαρνανίας. Πολιτεύθηκε για πρώτη φορά, στις εκλογές του 1946, ως υποψήφιος του Εθνικού Κόμματος και εκλέχθηκε βουλευτής. Επανεκλέχθηκε στην ίδια περιφέρεια βουλευτής, του ίδιου κόμματος, το 1950, του Κόμματος των Φιλελευθέρων το 1951, 1956 και 1958, της Ένωσης Κέντρου, το 1961, 1963 και 1964, της ΕΚ - ΝΔ το 1974 και της ΕΔΗΚ το 1977. Διατέλεσε υπουργός Κοινωνικής Προνοίας και Οικισμού και Ανοικοδόμησης στην Κυβέρνηση Παπανδρέου - Βενιζέλου (1950), υπουργός Κοινωνικής Προνοίας στην κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου (1963), υπουργός Δημοσίων Έργων (1964 - 1965). Έγραψε: «Η εθνική αντίσταση των Ελλήνων 1941 - 1945». Έλαβε πολλές τιμητικές διακρίσεις.

Χουτελουτούς Ινσουαϊνίκ («Το έργο του ελόγησε ο (θεός) Ινσουαϊνίκ»). Ελαμίτης βασιλιάς της νέας ελαμικής περιόδου, γιος και διάδοχος του Κουτίρ Ναχχουντέ και της Νασσουντέ - ουτού, που βασιλεύσε γύρω στο 1120 - 1110. Μέχρι πρότινος γνωρίζαμε σχετικά λίγα στοιχεία για το Χ. - Ι. κυρίως από τις επιγραφές Nr. 60, 61, 62, 63, 64, 65 των Σούσων (F.W. König «Die elamischen Königinschriften», στο *Archiv für Orientforschung*, Beiheft 16, 1965). Στο μεταξύ μια καλύτερα διατηρημένη επιγραφή του Χ. - Ι. βρέθηκε στα Α. άκρα της χώρας Ανοσάν (όπως ονομάζονταν το Ελάμ στην εντόπια γλώσσα), συγκεκριμένα στο Τελ - ι Μαλιάν, Δ της Περσέπολης, στο Ν. Ζάνρο (J. Hansmann, στο *Iran*, 10, 1972, σ. 61 - 75). Σύμφωνα με αυτήν την επιγραφή ο Χ. - Ι. ήταν άτεκνος και ως φαίνεται ανύπαντρος. Η προσωπική του ζωή είχε καλυφθεί από ένα φάσμα θρησκοληψίας, μέχρις ότου τον διαδέχθηκε ο νεότερος αδερφός του Σιλχίνα - Χαμρού - λαγκαμάρ.

Το Ελάμ επί Χ. - Ι. είχε έλθει σε οξύτατη προ-στρίβη με το Ναβουχοδονόσορα Α' (βαβ. Ναμπού - Κουτουρρί - Ουσουρ - Ναμπού, προστάτευσε το σύνορο) της Βαβυλώνας (όχι τον περισσότερο γνωστό αλλά μεταγενέστερο κατά πολλούς αιώνες Χαλδαίο), ο οποίος είχε ορκιστεί να μεώσει την ελαμική επιρροή στα ανατολικά τμήματα της Βαβυλώνας, κάτι το οποίο χρονολογείται από πολύ παλιά, από την αρχή της κασσιτικής δυναστείας της Βαβυλώνας, της οποίας μόλις τότε (1122) είχε δοθεί τέλος. Σε μια μάχη κοντά στον ποταμό Ουκνού (σ. Καρχέ), Δ από τα Σούσα, η οποία περιγράφηκε σε μια επιγραφή του Ναβουχοδονόσορα Α' (H. Winckler, στα *Autorientalische Forschungen*, 1897, σ. 535 κ.εξ.), ο τελευταίος ισχυρίστηκε ότι κατήγαγε σημαντική νίκη. Εκείνα τα χρόνια η Βαβυλώνα είχε απαλλαγεί από την κασσιτική δυναστεία και εκμεταλλευτεί τέλεια ορισμένα εσωτερικά προβλήματα του Ελάμ: έτσι, ο Ελαμίτης πρίγκιπας του Ντερ (τόσο είχε επεκταθεί μέσα στη Βαβυλώνα το ελαμικό όνομα χρήσιμο για την επιβολή του στον εκεί Βαβυλωνιακό πληθυσμό) συμάχησε με το Ναβουχοδονόσορα Α'.

Ο τελευταίος κατήγαγε μια ακόμη σημαντική νίκη τον Ιούλιο του 1110 στον Ουλάι ποταμό. Σύμφωνα με τη βαβυλωνιακή επιγραφή (L.W. King στα *BBS*, 1912, σ. 31 κ.εξ.) «ο Χουτελουτούς (παραφθορά του ονόματος του Χ. - Ι. στα βαβυλωνιακά), βασιλιάς του Ελάμ, δισάωθηκε στα βουνά». Η ήττα ήταν βαριά, τα Σούσα καταλήφθηκαν, η σουρουκιδική δυναστεία διατήρησε μια σκαιώδη μόνο εξουσία και για περίπου 4 αιώνες το Ελάμ βυθίστη-

κε στην παρακμή.

Βιβλιογραφία: R. Labat «Elam and Western Persia, c. 1200 - 1000 B.C.», στην *Cambridge Ancient History* 2^η, chap. 32, 1964, σ. 21 κ.εξ. W. Hinz «Huteluštas - Insüsinäki» στο *Reallexikon der Assyriologie*.

K. ΜΕΓΑΛΟΜΜΑΤΗΣ

Χούτεν Ούλριχ φον (Hutten) (1488 - 1523). Γερμανός ποιητής. Σε ηλικία 11 ετών, ο πατέρας του τον έστειλε στο μοναστήρι του Φούλντα με σκοπό να τον κάνει μοναχό, αλλά εκείνος μετά από έξι χρόνια έφυγε (1505), παρά τις αντιρρήσεις του πατέρα του. Το ενδιαφέρον και η αγάπη του για τις κλασικές σπουδές, τον ώθησαν να εγγραφεί στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας, όπου παρακολούθησε φιλολογία και φιλοσοφία και ολοκλήρωσε κατόπιν τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο της Λιψίας, του Έρφουρτ, του Ροστόκ, της Φρανκφούρτης και της Βιέννης. Τότε γνώρισε την ομάδα των πρώτων Γερμανών ουμανιστών και προσχώρησε σ' αυτή. Μεταξύ 1509 και 1517 κινούνταν μεταξύ Γερμανίας, Αυστρίας και Ιταλίας, αλλά το 1517, όταν ο αυτοκράτορας Μαξιμιλιανός Α' τον έκανε ιππότη και τον έστειψε ποιητή, εγκαταστάθηκε οριστικά στη Γερμανία. Συνδέθηκε φιλικά με το Ρόιχλιν και άρχισε να γράφει στα λατινικά σατιρικούς διαλόγους. Το 1519, στη διάρκεια των συζητήσεων της Λιψίας, αντιλήφθηκε και οσπαστικές τις θέσεις του Λουθήρου απέναντι στη Δ. Εκκλησία και προσχώρησε στην κίνησή του, γιατί θεωρούσε το λουθηρανισμό ως μέσο για τη μεταρρύθμιση του γερμανικού συντάγματος, που είχε αρχίσει να δείχνει σημάδια παρακμής. Από τότε, δεν έπαψε μέχρι το θάνατό του να καυτηριάζει τις δραστηριότητες της Ρώμης και να αγωνίζεται εναντίον της τυραννίας. Αυτό είχε ως συνέπεια να κυνηγηθεί λόγω των ιδεών του και να καταφύγει στη Ζυρίχη, όπου γνωρίστηκε με τον Ούλριχ Ζβίγγλιο, ο οποίος τον ανέλαβε υπό την προστασία του. Από τα έργα του (αρκεί τα οποία έργα στα λατινικά) αναφέρουμε: «Επιστολές σκοτεινών ανθρώπων», «Vadismus sine de Romana Trinitate», «Arminius» κτλ.

Χουτζούρη Βέρα (γεν. το 1920). Αθηναία ζωγράφος. Σπούδασε στη φιλοσοφική σχολή της Αθήνας και ζωγραφική στο Παρίσι. Ζωγραφίζει σε τύπο λυρικής αφάιρησης. Επίσης, ζωγραφίζει σε γυαλί και κάνει διακοσμήσεις εσωτερικών χώρων.

Χουτιανό. Χωριό της κοιν. Πηγών, της επ. και του ν. Άρτας. Βρίσκεται σε υψόμετρο 940 μ. και ο πληθυσμός του εξελίχθηκε: 47 άτομα (1961), 37 (1971) και 28 (1981).

Χούτον Έρνεστ Άλμπερτ (Hooton) (1877 - 1954). Αμερικανός αρχαιολόγος και ανθρωπολόγος, με σπουδές στο Ουισκόνσιν και την Οξφόρδη. Δίδαξε ανθρωπολογία, καθ' όλη την καθηγητική καριέρα του, στο Χάρβαρντ, και ασχολήθηκε ιδιαίτερα με λούσις και φυλές που περιγράφονται από κλασικούς συγγραφείς. Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος είναι οι κρανιολογικές του μελέτες για τους ιθαγενείς των Κανάριων Νήσων και του Νέου Μεξικού (με στατιστικές αναλύσεις ανάλογες προς εκείνες του Άγγλου στατιστικολόγου Καρλ Πέρσον, οι οποίες και αποτέλεσαν τη μεθοδολογική βάση όλων σχεδόν των ανθρωπολόγων των ΗΠΑ), και οι σχετικές με καταδικούς των αμερικανικών φυλών (με παρατηρήσεις επάνω στη σχέση του σώματος και συμπεριφοράς). Έργα του: «Ο Αμερικανός εγκληματίας» (1939), «Η καταγωγή μας από τον πίθηκο» (1931), «Πίθηκοι, άνθρωποι και ηλίθιοι» (1937).

Χούτου. Η μεγάλη πλειονότητα των ιθαγενών που κατοικούσαν στις αφρικανικές χώρες Ρουάντα και Μπουρούντι, που παραδοσιακά ανήκει στους ποιμένες - πολέμιστές Τούτσι της περιοχής του Άνω Νείλου. Η ανάμειξη των δυο στοιχείων δημιούργησε τις νεότερες γενιές Χ. με χρώμα απαλότερο και πιο ευλύγιστο σώμα. Προέλευσή του ήταν η ζώνη του ισημερινού και όταν μετακινήθηκαν στις νέες γενιές τους εξέβαλαν τους εκεί ιθαγενείς Τζβα (φυλή πυγμαίων κτηνηνών). Ακολούθησαν οι Τούτσι (15.αι.) που συνέχισαν να δεσπόζον στην Ρουάντα ως το 1961. Στο Μπουρούντι σημειώθηκε μια ανεπιτυχής εξέγερση, το 1972, από πλευράς Χ. Οι Χ. και οι Τούτσι έχουν κοινή θρησκεία (ανιμνισμός),

οι πολιτισμοί τους έχουν κοινά χαρακτηριστικά και οι γλώσσες τους κοινή πηγή (Μπιταντού).

Χου Τ'όου. Το πνεύμα της γης στην κινεζική μυθολογία, που λατρεύτηκε για πρώτη φορά το 113 π.Χ. από τον αυτοκράτορα της δυναστείας των Χαν, Τσιου Τι. Σύμφωνα με άλλες κινεζικές παραδόσεις, ο θεός Χ. θεωρούνταν το πνεύμα της ανθρωπότητας. Γύρω στα τέλη του 14. αι. μετατράπηκε σε γυναικεία θεότητα, που απεικονίζεται σε πολλούς κινεζικούς ναούς.

Χουτουρά. Παλιό χωριό του Πόντου, της επ. Χαλδίας, του ν. Τραπεζούντας, που δεν υπάρχει πια. Πριν την ανταλλαγή των πληθυσμών είχε 40 ελαμνικές οικογένειες. Είχε πέντε εκκλησίες και δημοτικό σχολείο.

Κοντά στο χωριό υπήρχε η αρχαία μονή Χουτουρά, τιμώμενη στο όνομα του Αγίου Γεωργίου. Ιδρύθηκε από τον αυτοκράτορα Τραπεζούντας Αλέξιο Γ' Κομνηνό (1349 - 1390). Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας η μονή ήταν πνευματικό και θρησκευτικό κέντρο των Χριστιανών. Στα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας υπαγόταν στον αρχιερέα Χαλδίας και αργότερα αναγνωρίστηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο ως ανεξάρτητη, σύμφωνα με τον τύπο των σταυροπηγιακών και πατριαρχικών μονών. Η μονή λειτουργούσε μέχρι το 1922.

Χουτουρί. Παλιά ονομασία του χωριού και της κοιν. Λευκοθέα (βλ. α.λ.), του ν. Κοζάνης.

Χουτράν (ελαμ. 4hu - ut - ra - an). Ελαμικός θεός, ο οποίος αναφέρεται ήδη από τα χρόνια του Αρχαίου Ελαμικού Βασιλείου, όπου ωστόσο σε Κατάλογο 37 θεοτήτων χρονολογημένο από το 2280 περίπου, καταγράφεται μόλις στη 15. θέση. Ονόμα, το όνομά του συνδέεται θεοφορικά προσωπικά ελαμικά ονόματα, ήδη από την 3. χιλιετία.

Σε έναν κατάλογο 11 θεοτήτων συνθεσβεμένο στα χρόνια του Σιλχάκ - Ινσουαϊνίκ (1150 - 1120) η θέση του Χ. είναι η προτελευταία. Χαρακτηρίζεται «ισχυρός Κύριος» (ελαμ. te - im - ti - si - il - ha - ak - ri). Ο Χ. μυθολογήθηκε ως «γιος της μητέρας» (ελαμ. ruhu) της Κίρσισα, από το γάμο της τελευταίας με το Χουμπίαν.

Δε διασώζεται καμία νεοελαμική αναφορά στο Χ. πλην της περιγραφής των Ασσυριακών Χρονικών περί της νίκης του Ασσυρμπανιπάλ και της καταστροφής των Σούσων, όπου προφανώς παραφθαρμένος στα ασσυριακά ο Χ. ως u - du - ra - an είχε θεωρηθεί εκπεσών αιχμάλωτος θεός.

Βιβλιογραφία: F.W. König «Die elamischen Königinschriften» 1965, σ. 191. W. Hinz «Hutruštas» στο *Reallexikon der Assyriologie*.

K. ΜΕΓΑΛΟΜΜΑΤΗΣ

Χου - τσία - τουάνγκ. Αρχαιολογικός χώρος στη Β. όχθη του ποταμού Χουάν Τσιανγκ στη Β. Κίνα. Μετά από ανασκαφές ανακαλύφθηκαν εκεί αυτοκρατορικοί τάφοι της δυναστείας των Σανγκ.

Χουτσιάν (Juchitan). Μεξικανική πόλη, στην επαρχία Ουακά, επί του Ισθμού του Τεουαντεπέκ. Η ίδρυση της ανάγεται στην προ του Κολόμβου εποχή. Είναι κέντρο εμπορικό, με πληθυσμό 18.000 κατ., περίπου.

Χούττεν. Ούλριχ φον - (Hutten) (1488 - 1523), Γερμανός ποιητής, που, λόγω της ασθενικής του κράσης, έζησε ταξιδεύοντας συνεχώς στην πατρίδα του, την Ιταλία και την Ελβετία, επισκεπτόμενος πανεπιστήμια και συνδεδεμένος με διάφορες προσωπικότητες (Έρασμος, Λούθηρος κ.ά.). Αναμείχθηκε στο κίνημα της Μεταρρύθμισης, αγωνιζόμενος, συγχρόνως, για μια ανεξάρτητη, από τη δεσποτεία της Εκκλησίας, Γερμανία, με παιδεία ελεύθερη και επιστημονικές αναζητήσεις. Στα γράμματα πρωτοεμφανίστηκε το 1509 με ποιήματα στη λατινική. Αργότερα έγραψε σατιρικούς στίχους και προκηρύξεις κατά των αρχόντων (αυτά κυρίως τον έκαναν γνωστό), συνεργάστηκε δε και στη συγγραφή των λεγόμενων «Επιστολών σκοτεινών ανδρών». Το 1520 εξέδωσε το έργο «Αφύπνιση του γερμανικού έθνους», αλλά, λίγο αργότερα, λόγω της πολεμικής του κατά της Καθολικής Εκκλησίας, αναγκάστηκε να καταφύγει στη Ζυρίχη, όπου και πέθανε.